DOI: https://doi.org/10.35774/econa2024.01.202 **JEL classification: G21**
UDC: 336.77:336.71(477)

Ярослав ЧАЙКОВСЬКИЙ
кандидат економічних наук, доцент,
кафедра фінансових технологій та банківського бізнесу,
Західноукраїнський національний університет, Україна
E-mail: slawik1966@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-1287-8094

Євген ЧАЙКОВСЬКИЙ
аспірант,
Західноукраїнський національний університет, Україна
E-mail: chaikovsky26@gmail.com
ORCID ID: 0009-0007-0179-5422

ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація

Досліджено розвиток і сучасний стан фінансових ресурсів банківських установ в Україні. Визначено п'ять провідних банківських установ України за розмірами активів та проведено аналіз структури їхніх ресурсів станом на 1 грудня 2023 року. Досліджено зміни в структурі депозитів резидентів, залучених депозитними корпораціями, за секторами економіки, у розрізі видів валют і строків погашення за 2019-01.12.2023. Проаналізовано динаміку процентних ставок депозитних корпорацій за депозитами домашніх господарств у розрізі валют за даний період. На основі аналізу існуючої практики виявлено проблеми формування депозитної політики банківських установ. Визначено напрями вдосконалення депозитної політики для зміцнення ресурсної бази банків. Визначено комплекс заходів підвищення ефективності управління депозитним портфелем, який включає фінансові та маркетингові інструменти. На основі проведеного обґрунтовано пропозиції щодо розробки адекватних заходів з розвитку і вдосконалення депозитних операцій банківських установ в Україні в сучасних умовах.

Ключові слова: банківська установа, банківські ресурси; залучені кошти; депозит; депозитні операції; депозитний ринок; процент; депозитна політика.

Вступ

Постановка проблеми. Ефективна діяльність банківської установи суттєво залежить від наявності достатнього обсягу фінансових ресурсів. Переважна частина фінансових ресурсів банківської установи формується завдяки залучених коштів, а не власного капіталу. Банки залучають вільні грошові кошти від юридичних та фізичних осіб шляхом проведення різноманітних депозитних операцій. З розвитком банківської сфери зростає також різноманітність методів залучення коштів у банки. Стабільність функціонування будь-якої банківської установи в кінцевому підсумку залежить від ефективності та правильної організації депозитних операцій. Саме депозитні операції

© Ярослав Чайковський, Євген Чайковський, 2024

Отримано: 31.01.2024 р. **Рекомендовано до друку:** 16.02.2024 р. **Опубліковано:** 28.02.2024 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Чайковський Я., Чайковський Є. Депозитні операції банків у забезпеченні фінансової стабільності банківської системи України в сучасних умовах. *Економічний аналіз.* 2024. Том 34. № 1. С. 202-212. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2024.01.202

банків визначають більшість їх ресурсів. Отже, у контексті фінансової нестабільності важливим та актуальним є вдосконалення і збільшення обсягів депозитних операцій, а також залучення більших обсягів вкладів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню практики формування банківських ресурсів присвятили праці вітчизняні вчені-економісти, зокрема В. В. Бобиль [1], М. С. Корнілєнко [1], У. В. Росола [2], Н. С. Ситник [3], О. Ю. Сова [4], О. І. Тищенко [5] та ін. Однак проблеми, пов'язані з організацією депозитних операцій для формування банківських ресурсів, вимагають подальших наукових досліджень. Особливу увагу слід приділити аналізу розвитку і сучасного стану депозитних операцій банківських установ в Україні.

Мета статті

Метою статті є аналіз розвитку і сучасного стану фінансових ресурсів банківських установ в Україні, виявити проблеми і визначити напрями вдосконалення депозитної політики для зміцнення ресурсної бази банків та обґрунтувати пропозиції щодо шляхів активізації депозитної діяльності банківських установ в Україні в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження

Недостатність фінансових ресурсів перешкоджає банківським установам у належному наданні кредитів як для поточних потреб фізичних і юридичних осіб, так і для фінансування інвестиційних проєктів. Це впливає на зменшення важливої ролі банків у процесах зростання економіки та забезпечення стабільності банківської системи.

Фінансові ресурси кожного банку формують конкретну структуру, що визначається співвідношенням між власними коштами та зобов'язаннями. Це співвідношення обумовлене різними факторами, такими як універсалізація чи спеціалізація банку, його кредитна стратегія і тактика, обсяг надання послуг клієнтам і, звісно, стан економіки країни. Важливо забезпечити оптимальний розподіл власних, залучених та запозичених коштів, особливо в умовах дефіциту фінансових ресурсів.

Оптимізація джерел формування банківських ресурсів є ключовим елементом у їх збільшенні. Банк має визначити найефективнішу комбінацію джерел фінансування для створення своєї ресурсної бази. Переважна частина кредитних ресурсів банківських установ формується за рахунок залучення коштів.

З використанням офіційної звітності банків визначимо п'ять провідних банківських установ України за розмірами активів та проведемо аналіз структури їхніх ресурсів станом на 1 грудня 2023 року (табл. 1).

Таблиця 1. Рейтинг комерційних банків України за обсягом активів станом на 01.12.2023 року, тис. грн.*

№ з/п	Назва банку	Чисті активи	Зобов'язання		Власний капітал	
			тис. грн.	%	тис. грн.	%
1.	АТ КБ «ПриватБанк»	643911942	547135857	85,0	96776086	15,0
2.	АТ «Ощадбанк»	324670387	291011429	89,6	33658958	10,4
3.	АТ «Укрексімбанк»	234671479	225929284	96,3	8742195	3,7
4.	АТ «Райффайзен Банк»	183584728	159098354	86,7	24486374	13,3
5	АБ «УКРГАЗБАНК»	166704689	153569168	92,1	13135521	7,9

** Джерело: складено на основі [6].*

За даними НБУ, на 01.02.2024 р. склад першої п'ятірки банків за обсягом чистих активів залишився таким же, як він був на початок 2022 року: АТ КБ «ПриватБанк (643911942 тис грн), АТ «Ощадбанк» (324670387 тис грн), АТ «Укрексімбанк» (234671479 тис грн), АТ «Райффайзен Банк; (183584728тис грн), АТ «УКРГАЗБАНК» (166704689 тис грн) (див. табл. 1).

Як видно з табл. 1, лідером рейтингу виступає АТ КБ «ПриватБанк», розміри портфеля активів якого є в 3,51 разів більшими від портфеля активів АТ «Райффайзен Банк», який знаходиться на 4 місці Топ-5 комерційних банків за розміром активів. АТ «УКРГАЗБАНК»

(5 позиція) має в 3,86 рази менший обсяг активів, ніж АТ КБ «ПриватБанк».

Залучені ресурси АТ КБ «ПриватБанк» займають 85,0 % в пасивах, АТ «Райффайзен Банк» – 86,7 %, АТ «Ощадбанк» – 89,6%, АБ «УКРГАЗБАНК» – 92,1%, АТ «Укрексімбанк» – 96,3%, а власні кошти – 15,0%, 13,3%, 10,4%, 7,9%, 3,7% відповідно (див. табл. 1). Таким чином, переважна частина ресурсів банку формується за рахунок залучених коштів, а не власного капіталу.

Оскільки у складі банківських ресурсів переважають депозити нефінансових корпорацій і вклади домашніх господарств, то доцільно проаналізувати діяльність банків з формування і використання залучених коштів. Саме депозити нефінансових корпорацій і вклади домашніх господарств, виконують визначну роль у формуванні банківських ресурсів і є рівнем довіри клієнтів до банківської системи [7, с. 284-285].

Протягом 2019-01.12.2023 рр. спостерігався висхідний тренд депозитів резидентів (табл. 2).

Таблиця 2. Депозити резидентів, залучені депозитними корпораціями, за секторами економіки за 2019-01.12.2023 рр.*

Період	Усього	Нефінансові корпорації		Домашні господарства		Інші резиденти	
		млн грн	питома вага, %	млн грн	питома вага, %	млн грн	питома вага, %
2019 р.	1071666	433731	40,5	576126	53,8	61809	5,7
2020 р.	1348130	549488	40,8	730317	54,2	68325	5,0
2021 р.	1503909	633806	42,1	794152	52,8	75951	5,1
2022 р.	1893851	703538	37,2	1045731	55,2	144582	7,6
01.12. 2023 р.	2224593	926970	41,7	1165241	52,4	132382	5,9

** Джерело: складено на основі [8]*

Протягом періоду з кінця 2019 року до грудня 2023 року депозити резидентів збільшилися на 1152927 млн. грн., або в 2,08 рази, зростаючи з рівня 1071666 млн. грн. на початку 2019 року до 2224593 млн. грн. на 1 грудня 2023 року (див. табл. 2). Ці показники свідчать про зростання довіри резидентів до банківської системи протягом зазначеного періоду, а також про привабливість пропозицій банківських установ щодо залучення тимчасово вільних грошових коштів у формі депозитів від юридичних та фізичних осіб.

Обсяги депозитів платоспроможних банків збільшилися на 330742 млн. грн., або на 17,5 %, за одинадцять місяців 2023 року, переважно завдяки приросту депозитів нефінансових корпорацій на 223432 млн. грн., або на 31,8 %, та коштів домашніх господарств на 119510 млн. грн., або на 11,4 % (див. табл. 2) [9, с. 1].

За секторами економіки частка домашніх господарств у депозитах резидентів зросла з 53,8% у 2019 році до 54,2% у 2020 році, у 2021 році знизилась до 52,8%, а у 2022 році зросла до 55,2%, а за одинадцять місяців 2023 року знову знизилась до 52,4% (див. табл. 2).

Депозити сектору домашніх господарств були одним з основних джерел нарощування депозитів за одинадцять місяців 2023 році, що свідчило про сталу довіру населення до банківської системи. За підсумками одинадцяти місяців 2023 року приріст залишків коштів на рахунках домашніх господарств становив 119510 млн. грн., або 11,4,% від загального приросту депозитів домашніх господарств і на 01.12.2023 року становили 1165241млн. грн. (див. табл. 2).

За 2019-01.12.2023 депозити нефінансових корпорацій зросли на 493239 млн. грн., або в 2,14 раза, з 433731 млн. грн. у 2019 році до 926970 млн. грн. на 01.12.2023 року. Частка депозитів нефінансових корпорацій у депозитах резидентів відзначалася коливаннями. Так, частка нефінансових корпорацій у депозитах резидентів зросла з 40,5% у 2019 році, 40,8% у 2020 році до 42,1 у 2021 році, у 2022 році різко знизилась до 37,2%,

а за одинадцять місяців 2023 року знову зросла до 41,7%. За підсумками одинадцяти місяців 2023 року депозити нефінансових корпорацій збільшилися на 223432 млн. грн., або на 31,8% (див. табл. 2).

За даними табл. 2 можна стверджувати про відновлення певної фінансової стабільності та довіри до банківської системи з боку усіх секторів економіки, оскільки за 2019-01.12.2023 р. темпи зростання обсягів депозитів по всіх секторах є очевидними, причому сама структура вкладень залишається практично без змін, зокрема на 01.12.2023 року частка депозитів сектору домашніх господарств становила 52,4% депозитів резидентів, залучених депозитними корпораціями, 41,7% – нефінансових корпорацій і 5,9% – інших резидентів.

Збільшення обсягів депозитів і припинення відпливу коштів з банківських рахунків вказують на стабільність у банківському секторі. Зростання обсягів кредитування в усіх сегментах кредитного ринку і за всіма категоріями клієнтів посилює ефективність функціонування банківської системи і забезпечує її стабільність.

Збільшення обсягу вкладів в українських банках свідчить про те, що населення не втратило впевненості у вітчизняній банківській системі. Громадяни переконалися, що банківські установи виконують свої обов'язки навіть у найскладніших ситуаціях, таких як війна. Надійність банківської системи в умовах війни підтверджує, що депозитний ринок України має достатній рівень стійкості, щоб громадяни відчували впевненість та готовність довірити свої фінансові кошти йому.

Довіра до банківської системи України залишається на високому рівні завдяки успішному виявленню її стійкості під час воєнних подій. Це підсилено прийняттям закону ще на початку вторгнення, який передбачає гарантування повної суми вкладу у випадку ліквідації банку до завершення війни та протягом трьох місяців після цього (порівняно із попередніми 200 тис. грн.). Важливо відзначити, що після закінчення тримісячного періоду від завершення воєнного стану максимальна гарантована сума відшкодування для вкладників банків збільшиться до 600 тис. грн.

Розглянемо динаміку депозитних вкладів резидентів у розрізі видів валют (табл. 3).

Таблиця 3. Депозити резидентів, залучені депозитними корпораціями у розрізі видів валют за 2019-01.12.2023 рр.*

Період	Усього	у національній валюті		в іноземній валюті	
		млн грн	питома вага, %	млн грн	питома вага, %
2019 р.	1071666	642711	60,0	428955	40,0
2020 р.	1348130	840189	62,3	507941	37,7
2021 р.	1503909	1017032	67,6	486876	32,4
2022 р.	1893851	1209957	63,9	683894	36,1
01.12. 2023 р.	2224593	1507018	67,7	717575	32,3

** Джерело: складено на основі [8].*

У 2019-2021 роках спостерігається тенденція до збільшення частки депозитів у національній валюті у депозитах резидентів (див. табл. 3). У 2022 році частка депозитів у національній валюті знизилася до 63,9%, а за одинадцять місяців 2023 року знову зросла до 67,7%.

Залишки депозитів у національній валюті за одинадцять місяців 2023 року зросли на 297061 млн. грн., або на 24,6%, а в іноземній валюті зросли на 336941 млн. грн., або на 4,9% (див. табл. 3).

В умовах війни українці мають можливість збільшити суму вкладу, використовуючи валютні депозити. Доступні два варіанти: зберігати долари або євро на депозиті або вибрати конвертаційний депозит. Остання опція передбачає конвертування гривні в іноземну валюту за картковим курсом, яка

потім вкладається на відсоток на тривалий період, наприклад, на три місяці.

З 29 серпня 2023 року клієнти банків мають можливість здійснювати онлайн-покупку валюти та, за бажанням, розміщувати її на депозиті. Ліміт на купівлю становить не більше ніж 50 тис. грн. щомісяця для одного банку. Це означає, що протягом місяця можна придбати валюту на суму до 50 тис. грн. в еквіваленті в трьох різних банках. У випадку потреби в більшій сумі, клієнти можуть відкрити валютний депозит на тривалий термін, проте з обмеженням – не більше ніж 200 тис. грн. в еквіваленті [10].

У ситуаціях кризи національна валюта виявляється більш ліквідною, але в довгостроковій перспективі є більш ризикованою через можливість її девальвації.

Банківські установи успішно залучили кошти населення, спираючись на два ключові аспекти. По-перше, це вплив змін у вимогах Національного банку України стосовно обов'язкового резервування коштів [11]. Починаючи з березня 2023 року, після введення Національним банком України нових норм резервування коштів на поточних рахунках клієнтів у національній та іноземній валюті, банки підвищили відсоткові ставки за депозитами для фізичних осіб у всіх валютах. Головною мотивацією таких змін стала необхідність банків зменшити витрати, пов'язані зі збільшенням частки обов'язкового резервування коштів відповідно до нових вимог.

По-друге – поступове пом'якшення монетарної політики, що виявляється у зниженні облікової ставки Національного банку України. Це призводить до збільшення попиту банків на термінові вклади та спричиняє істотне посилення конкурентної боротьби за вкладників.

Для банківських установ гострим є питання оптимізації структури фінансових ресурсів за сумами і термінами. У табл. 4 представлена динаміка загального обсягу депозитних ресурсів в Україні з 1 січня 2019 року до 12 грудня 2023 року, враховуючи класифікацію розміщених вкладів за їхньою строковістю.

Таблиця 4. Депозити резидентів, залучені депозитними корпораціями розрізі строків погашення за 2019-01.12.2023 рр.*

Період	Усього	на вимогу		до 1 року		від 1 року до 2 років		більше 2 років	
		млн грн	питома вага, %	млн грн	питома вага, %	млн грн	питома вага, %	млн грн	питома вага, %
2019 р.	1071666	590541	55,1	348542	32,5	108142	10,1	24442	2,3
2020 р.	1348130	805964	59,8	395726	29,4	129862	9,6	16578	1,2
2021 р.	1503909	1007206	67,0	350397	23,3	128628	8,6	17678	1,2
2022 р.	1893851	1371927	72,4	390842	20,6	116046	6,1	15037	0,9
01.12. 2023 р.	2224593	1470467	66,1	628114	28,2	111559	5,0	14453	0,7

** Джерело: складено на основі [8].*

Структура депозитів за строками розміщення характеризується зменшенням питомої ваги вкладів терміном більше одного року. Такі вклади на кінець 2019 року займали 12,4 % від суми всіх депозитів, за 2020 рік показник втратив 1,6 % і склав 10,8 %. Різке зменшення частки довгострокових депозитів відбулося і у 2021 році – до 9,8 %. У 2022 році питома вага вкладів строком більше одного становила 7,0 %,, а станом на 01.12.2023 року – вже 5,7 % (див. табл. 4).

Протягом 2019 – 01.12.2023 років питома вага вкладів строком до одного року в загальному обсязі депозитних вкладів поступово скорочувалися з 32,5 % у 2019 році до 29,4 % у 2020 році, 23,3 % у 2021 році, 23,3 % у 2022 році та зросла до 28,2% на 01.12.2023 року. Максимальна частка (32,5 %) спостерігалася в 2019 році, а мінімальна (20,6 %) – у 2022 році (див. табл. 4).

Депозити на вимогу, які надають можливість вільно розміщати накопичені кошти на депозитний рахунок та повертати їх за

необхідністю без обмежень, з 2019 року по 0112.2023 року займають основну позицію серед видів депозитів за строками. Їх питома вага в 2019 році складала 55,1 % загального обсягу залучених банками депозитних ресурсів, у 2020 році – 59,8 %, у 2021 році 67,0 %, у 2022 році – 72,4 %, а на 01.12.2023 року зменшилася до 66,1% (див. табл. 4).

Збільшення частки вкладів фізичних осіб свідчить про відновлення довіри до банківської системи, що, за думкою експертів, зумовлене стратегією цінової політики банків.

Упродовж 2020 року депозитні ставки в банках України суттєво зменшилися, в 2021 році ця тенденція продовжилася. Щодо валютних вкладів, то вони доходу власникам практично не приносять (0,01 % річних в найбільших банках України) [12].

Зниження облікової ставки Національного банку України до 15% у грудні 2023 року, а також скорочення ставки за тримісячними депозитними сертифікатами НБУ до 19%, стимулювало банки до відновлення зменшення відсоткових ставок за депозитами в національній валюті [13].

Рішення Національного банку України щодо зниження облікової ставки відповідає сповільненню темпів інфляції та поліпшенню інфляційних очікувань, що сприятиме збереженню привабливості інвестиційних можливостей в гривні.

Більшість банків сьогодні пропонує депозити строком до 24 місяців з огляду на надлишкову ліквідність та високий ступінь ризику, оскільки існує загальна тенденція до здешевлення депозитних ресурсів [12].

Найгостріша конкуренція змушує банки вирівнювати свої відсоткові ставки з аналогічними пропозиціями конкурентів, що призводить до того, що декілька банків пропонують схожі умови з однаковими процентними ставками.

Майже всі банки надають можливість укладати депозити через Інтернет. Можливість поповнення депозиту, як і раніше, пропонують лише чотири банки: АТ «ЮНЕКС БАНК», АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО», Sportbank, АТ «ОКСІ БАНК». Водночас лише у трьох із них можна оформити такий депозит віддалено, без відвідування відділення [13].

Тому основним критерієм під час вибору банку стали не його репутація, стабільність та інші показники, а відсоткова ставка, яку банк пропонує вкладникам [13].

Зниження облікової ставки НБУ позитивно впливає на вартість фінансових послуг, тому що від неї залежать вартість міжбанківських кредитів та процентні ставки за кредитами і депозитами для населення [5, с. 109].

На думку банкірів, зниження ставок у деяких банках відбувається за рахунок формування надлишкової ресурсної бази в періоди погашення великих кредитів.

Протягом 2019-2021 рр. середня вартість депозитів значно знизилася за депозитами у гривні, з 12,6% у 2019 році до 10,0% у 2020 році і до 7,0% у 2021 році, та депозитами у доларах, з 2,7% у 2019 році до 1,7% у 2020 році і до 0,7% у 2021 році та євро, з 1,8% у 2019 році до 1,1% у 2020 році і до 0,4% у 2021 році. У 2022 році і за одинадцять місяців 2023 року відбулося зростання відсоткових ставок за депозитами як у національній, так і в іноземних валютах. Так, у 2022 році відсоткові ставки за депозитами в національній валюті підвищилися до 8,2%, а за одинадцять місяців 2023 року до 12,1%, за депозитами у доларах США, до 1,0% за одинадцять місяців 2023 року, а за депозитами в євро до 0,5% у 2022 році (рис. 1).

На думку банкірів, зниження ставок у деяких банках відбувається за рахунок формування надлишкової ресурсної бази в періоди погашення великих кредитів.

Важливу роль у забезпеченні стабільності та надійності банку, збільшенні його рентабельності, підвищенні рівня ліквідності та гарантуванні адекватності його послуг для клієнтів, відіграє депозитна політика.

Формування депозитної політики будь-якого комерційного банку – процес складний та трудомісткий, тому, проаналізувавши існуючу практику, можна виділити велику кількість проблем, до яких належать:

- стан фінансового ринку України;
- міжбанківська конкуренція;
- недостатній рівень проведення маркетингових досліджень у банку щодо депозитного ринку;
- обмежений асортимент депозитних продуктів, що пропонується у банківській установі.

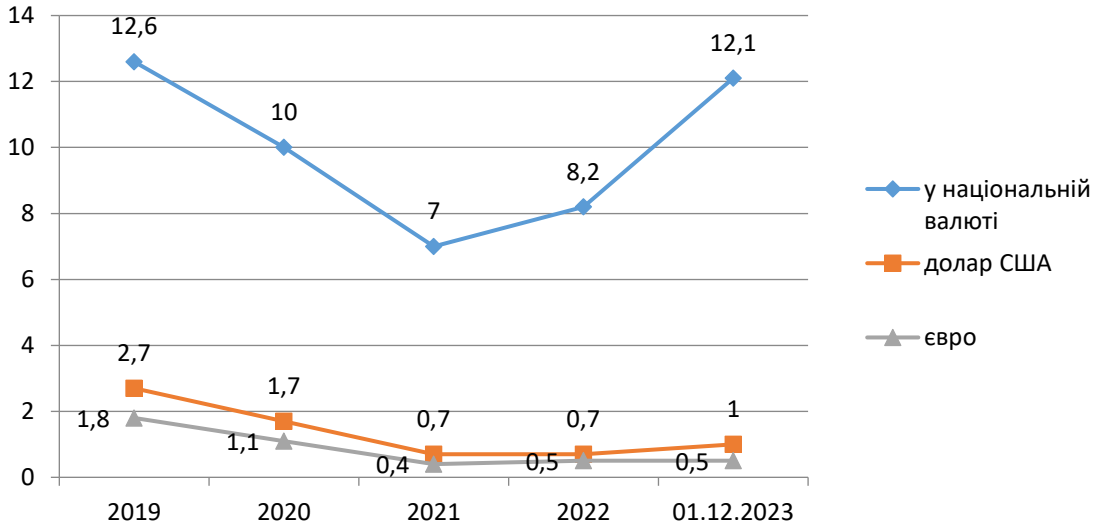

Рис. 1. Динаміка процентних ставок депозитних корпорацій за депозитами домашніх господарств у розрізі валют за 2019-01.12.2023 рр., %*

** Джерело: побудовано на основі [14].*

Отже, для зміцнення фінансової бази банківським установам необхідно постійно вдосконалювати свою політику залучення депозитів. Ця політика повинна бути спрямована на наступні напрями:

- збільшення привабливості депозитів за допомогою підвищення відсоткових ставок
- розроблення системи заохочень, привабливих для потенційних клієнтів, таких як знижки в різних магазинах за умови оплати послуг з коштів, збережених на депозиті на протязі певного періоду;
- розширення асортименту депозитних продуктів;
- проведення анкетування клієнтів для визначення їхніх мотивацій при виборі банку;
- рекламування банківських послуг з метою привернення нових клієнтів шляхом підсилення довіри до банку, підкреслення його надійності та конкурентних переваг;
- покращення якості обслуговування і використання передових технологій для забезпечення максимальної зручності для клієнтів;
- створення служби реклами по телефону для швидкого та зручного отримання інформації.

Комерційним банкам важливо розробляти комплексні заходи для підвищення ефективності управління депозитним портфелем. Цей комплекс може включати фінансові та маркетингові стратегії.

До фінансових стратегій для підвищення ефективності управління депозитним портфелем входять такі заходи:

- впровадження цільових вкладів і розширення асортименту вкладів з можливістю надання додаткових послуг;
- введення вкладів з обмеженим терміном вилучення та з підвищеними відсотковими ставками для захисту від дострокового виведення коштів;
- розробка депозитних продуктів та послуг для VIP-клієнтів;
- нарощування обсягів депозитів корпоративних клієнтів і вкладів фізичних осіб;
- надання знижок на розрахунково-касове обслуговування та систему «Клієнт-банк» юридичним особам, що мають депозити в банку, для приваблення корпоративних клієнтів;
- встановлення оптимального обсягу та строку зберігання коштів;
- розвиток дистанційних банківських продуктів для зручності клієнтів.

До маркетингових стратегій можна віднести використання бенчмаркінгу та інтенсифікацію рекламної кампанії.

Бенчмаркінг депозитної діяльності включає не лише порівняння депозитних показників з іншими банками, а також аналіз та використання успішного досвіду у розробці та впровадженні депозитної стратегії інших установ [15, с. 393].

Один з етапів удосконалення може бути розробка ефективної рекламної стратегії, оскільки реклама є ключовим інструментом для залучення нових клієнтів. Для того, щоб кожна перевага банку та кожен новий продукт були відомі, зрозумілі і легко порівняні, важливо створити службу телемаркетингу – реклами банківських вкладів по телефону. Ця служба має за мету пояснити клієнтам суть послуг і можливості їхнього придбання, сприяючи залученню нових клієнтів. Через цю службу консультанти можуть проводити персоналізовану роботу з клієнтами, які можуть бути зацікавлені в отриманні детальнішої інформації, або з тими, кого не задовольняють стандартні умови обслуговування, навіть якщо вони не є клієнтами даного банку. Якщо клієнт не може самостійно поставити запитання, фахівці з телемаркетингу можуть ставити цільові питання для з'ясування його потреб, наприклад, про наявні кошти, термін вкладання грошей, очікуваний прибуток тощо. Після цього може бути рекомендований вклад, який найкраще відповідає потребам клієнта. Клієнти, за бажанням, можуть залишити свої контактні дані у базі даних, і вони будуть отримувати інформацію про нові банківські продукти та послуги, а також необхідні документи, за допомогою електронної пошти.

Шляхом застосування фінансових та маркетингових стратегій, банки повинні систематично розробляти нові продукти, спрямовані на залучення коштів у середньострокові та довгострокові вклади. Одночасно, вони повинні вживати заходів для мінімізації непередбаченого вилучення вкладів клієнтами, оскільки це може негативно позначитися на фінансовому стані банку. Для підвищення середньострокового та довгострокового кредитування такі заходи є обов'язковими. Додатково, для того щоб банк мав можливість ефективно управляти коштами вкладників, необхідно виключити можливість дострокового виведення коштів, пропонуючи вкладникам більш високі відсоткові ставки за вклади з обмеженим терміном вилучення.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Таким чином, заходами розробки адекватних заходів з розвитку і вдосконалення депозитних операцій банківських установ в Україні в сучасних умовах можуть бути:

- звертати увагу на потенційних вкладників;
- розповсюджувати серед громадян інформацію про переваги та можливості використання депозитів як інструменту для прибуткового вкладення тимчасового вільних грошових коштів з метою підвищення рівня фінансової грамотності серед населення;
- оскільки вклади домашніх господарств складають найбільшу частку в структурі депозитного портфеля банків, необхідно зосередитися на розвитку депозитних операцій з населенням, шляхом впровадження новітніх технік і технологій банківського обслуговування фізичних осіб;
- розробляти нові конкурентоздатні депозитні продукти та послуги з урахуванням різних категорій клієнтів;
- встановити окрему депозитну стратегію для VIP-клієнтів;
- використовувати бенчмаркінг при формуванні і реалізації депозитної політики;
- проводити активну рекламну кампанію;
- проводити навчання працівників банку з метою поліпшення рівня кваліфікації, щоб підвищити якість та культуру обслуговування клієнтів;
- постійно вдосконалювати та впроваджувати системи дистанційного обслуговування;
- розширювати обсяги строкових вкладів населення, включаючи використання ощадних сертифікатів;
- ефективно використовувати процентну політику як інструмент для посилення інтересу до розміщення коштів на різні види вкладів, зокрема застосовуючи складні процентні ставки з капіталізацією відсотків;

Більш глибокий аналіз взаємозв'язку депозитних і активних операцій банків дозволить запропонувати шляхи підвищення

реалізації їх головної функції щодо раціонального перерозподілу банківських ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобиль В. В., Корнілєнко М. С. Депозитні операції комерційних банків України, їхня організація та депозитна політика. Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. *Проблеми економіки транспорту*. 2015. Вип. 9. С. 50-54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpdnuzt_pet_2015_9_10.
2. Росола У. В., Кузьма Н. М. Оцінка сучасного стану депозитного ринку України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету.* Серія Економіка. 2018. Випуск 1(9). С. 174-180. URL: http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2373/1/1-9-1-2018-26.pdf.
3. Ситник Н. С., Янісів Ю. В. Сучасний стан та тенденції розвитку депозитних операцій «Приватбанку». *Ефективна економіка.* 2021. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8947. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.6.1.
4. Сова О. Ю. Специфіка депозитних послуг у сучасних умовах банківського ринку України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики.* 2018. Том 3 № 26. С. 72–80. URL: https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i26.143865.
5. Тищенко О. І. Дослідження ринку банківських депозитів фізичних осіб із використанням ефективної ставки. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Том 30 (69). № 6. С. 108-113. URL: http://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/30_69_6/30_69_6_2/22.pdf.
6. Балансові звіти банків. Згруповані балансові залишки (у розрізі банків). Наглядова статистика Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist.
7. Чайковський Я., Чайковська І. Аналіз сучасного стану та роль депозитних коштів у кредитній діяльності банків в Україні. *Наука молода.* Збірник наукових праць молодих вчених Тернопільського національного економічного університету. 2014. Випуск 21. С. 282-292.
8. Грошово-кредитна статистика. Статистика фінансового сектору. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms.
9. Огляд банківського сектору, листопад 2023. Національний банк України. 2013. 12 с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2023-11.pdf?v=7.
10. Стебловська А. Валютні депозити під час війни: як відкрити й чи можна заробити на них. URL: https://rubryka.com/article/valyutni-depozyty.
11. Яковлева М. Депозити та кредити за 9 місяців 2023 року: які банки є лідерами у залученні коштів населення та у кредитуванні попри війну. URL: https://mind.ua/publications/20263687-depoziti-ta-krediti-za-9-misyaciv-2023-roku-yaki-banki-e-liderami-u-zaluchenni-koshtiv-naselennya-ta-u-k.
12. Матвійчук Н. М., Теслюк С. А., Боричевська І. Г. Банківські депозити та ОВДП як альтернативні об’єкти вкладення коштів. *Економіка та суспільство.* 2021. Випуск № 25. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-60. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/294/282.
13. Найбільш привабливі депозити січня 2024 року. Finance UA. URL: https://finance.ua/ua/saving/deposits-review
14. Статистика фінансових ринків. Процентні ставки. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#2fs.

15. Рац О. М., Тисячна Ю. С. Дослідження конкурентних переваг банків на депозитному ринку України. *Проблеми економіки.* 2014. № 4. С. 388-394. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2014-4_0-pages-388_394.pdf.

REFERENCES

1. Bobyl, V. V., and Kornilenko, M. S. (2015). Deposit operations of commercial banks of Ukraine, their organization and deposit policy. Collection of scientific papers of the Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan. *Problems of transport economy*, 9, 50-54. http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpdnuzt_pet_2015_9_10.
2. Rosola, U. V., and Kuzma, N. M. (2018). Assessment of the current state of the deposit market of Ukraine. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Economy series*, 1(9), 174-180. http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2373/1/1-9-1-2018-26.pdf
3. Sytnyk, N. S., and Yanisiv, Yu. V. (2021). Current state and trends in the development of deposit operations of «Privatbank». *Efficient economy*, 6. http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8947. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.6.1.
4. Sova, O. Yu. (2018). Specificity of deposit services in modern conditions of the banking market of Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 3, 26, 72–80. https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i26.143865
5. Tyshchenko, O. I. (2019). Research of the market of bank deposits of individuals using the effective rate. *Scientific notes of TNU named after V. I. Vernadskyi. Series: Economics and management*, 30 (69), 6, 108-113. http://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/30_69_6/30_69_6_2/22.pdf
6. Balance sheets of banks (2024). Grouped balance sheets (by banks). Supervisory statistics National Bank of Ukraine. https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist
7. Chaikovsky, Ya., and Chaikovska, I. (2014). Analysis of the current state and the role of deposit funds in the credit activity of banks in Ukraine. Science is young. *Collection of scientific works of young scientists of the Ternopil National University of Economics*, 21, 282-292.
8. Monetary and credit statistics (2024). Statistics of the financial sector. National Bank of Ukraine. https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms
9. Overview of the banking sector, November 2023. National Bank of Ukraine (2013), 12. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2023-11.pdf?v=7
10. Steblovska, A. (2023). Currency deposits during the war: how to open and whether it is possible to make money from them. https://rubryka.com/article/valyutni-depozyty/
11. Yakovleva, M. (2023). Deposits and loans for 9 months of 2023: which banks are leaders in attracting public funds and lending despite the war. https://mind.ua/publications/20263687-depoziti-ta-krediti-za-9-misyaciv-2023-roku-yaki-banki-e-liderami-u-zaluchenni-koshtiv-naselennya-ta-u-k

12. Matviychuk, N. M., Teslyuk, S. A., and Borychevska, I. G. (2021). Bank deposits and OVDP as alternative objects of investment. *Economy and society*, 25. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-60. https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/294/282
13. The most attractive deposits in January 2024 (2024). Finance UA. https://finance.ua/ua/saving/deposits-review
14. Statistics of financial markets (2024). Interest rates. https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#2fs
15. Rats, O. M., and Tysiachna, Yu. S. (2014). Research on the competitive advantages of banks in the deposit market of Ukraine. *Problems of the economy*, 4, 388-394. https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2014-4_0-pages-388_394.pdf

Yaroslav Chaikovskyi, PhD in Economics, Associate Professor, Department of Financial Technologies and Banking Business, West Ukrainian National University, Ukraine
Yevhen Chaikovskyi, PhD student, West Ukrainian National University, Ukraine

DEPOSIT OPERATIONS OF BANKS IN ENSURING THE FINANCIAL STABILITY OF THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE IN MODERN CONDITIONS

Abstract
The development and current state of financial resources of banking institutions in Ukraine are studied. The five leading banking institutions of Ukraine in terms of assets were identified and the structure of their resources as of December 1, 2023 was analyzed. Changes in the structure of residents' deposits attracted by deposit corporations, by sectors of the economy, by types of currencies and repayment terms in 2019-01.12.2023 were studied. The dynamics of interest rates of deposit corporations on household deposits in terms of currencies for this period were analyzed. On the basis of the analysis of the existing practice, the problems of forming the deposit policy of banking institutions were identified. The directions for improving the deposit policy to strengthen the resource base of banks have been determined. A set of measures to improve the efficiency of deposit portfolio management, which includes financial and marketing tools, has been determined. On the basis of the conducted analysis, proposals regarding the development of adequate measures for the development and improvement of deposit operations of banking institutions in Ukraine in modern conditions are substantiated.

Keywords: banking institution; banking resources; raised funds; deposit; deposit operations; deposit market; interest; deposit policy.

Cite as: Chaikovskyi, Y., and Chaikovskyi, Y. (2024). Deposit operations of banks in ensuring the financial stability of the banking system of Ukraine in modern conditions. *Economic analysis,* 34 (1), 202-212. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2024.01.202